

TRIBUNA

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ

APARE SUPT ÎNGRIJIREA D-LOR :

D-r Constantin Buceșan, D-r Onisifor Ghibu și Gheorghe Popp

CUPRINSUL :

O. Ghibu	† Regina Elisabeta
G. Sima	Orfelinatul din Sibiu
Gh. Popp	Iarăși concesionile ungurești
Eugeniu Revent	Călăi fără suflet. (poezie)
Dr. A. Popovici	Sârbii despre Românii din Serbia
Laurian Gabor	Prisonier la ruși

CRONICI :

Propagandă bulgărească în Dobrogea.—Triumful studenților.—
O nouă fundațiune românească în Ardeal.—Tribuna „Albano-Ro-
mână.—Ofrande pentru cei nenorociți în războiu.—Revista Neamului.
—Câți orfani de război sunt în Ungaria?—Istoria Ardealului în fran-
tuzește.—Pentru orfelinatul din Sibiu.—Mihailu Viteazul—ocrotitorul
orfaniilor din Ardeal.—Excluderea d-lor Goga și Ghibu din congre-
gația comitatului Sibiului.—„Concluzii logice“.—Riccardo Zanella.—
Emil Isac—și „revistele“ dela București.—Ziarul „Epoca“.—Un lup-
fător invins?—Discursul d-lui Sassanof.—Cât a dat o comună ro-
mânească pentru Orfelinatul din Sibiu.—Ardealul pustiu.—Cărți pri-
mite la redacție.—Poșta redacției.

REDACȚIA:
„LIBRĂRIA STĂNCULESCU“
Bulevardul Elisabeta No. 5
BUCUREȘTI

ADMINISTRAȚIA:
SOC. AN. „RAMURI“
Strada Liceului No. 5
CRAIOVA

PREȚUL 20 BANI

14021

**Pentru Orfelinatul
românesc din Sibiu**

**A apărut:
în 20.000 exemplare**

Chestiunea protecției copiilor

BCU Cluj / Central University Library Cluj
**— Ce s'a făcut în privința
aceasta în Transilvania —**

DE

Dr. Onisifor Ghibu

O broșură de 20 pg. Prețul 20 bani.

INTREG VENITUL E DESTINAT PENTRU

Orfelinatul românesc din Sibiu

Se poate procura dela autor, *București, str. Profelului 6.*

Comande sub 10 exemplare nu se primesc.

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SĂPTĂMÂNALĂ

+ REGINA ELISABETA

În dimineața zilei de 18 Februarie s'a stins, în modestul palat regal din București, cea dintâi Regină a României.

Născută și crescută în încântătoarea țară a Rinului, pe care a iubit-o și a cântat-o viața întreagă, Elisabeta de Wied s'a remarcat din tinerețe ca o ființă de o structură sufletească cu totul deosebită. Devenită Prințesă, mai apoi Regină a României, Doamna Elisabeta a strălucit pe tronul ei cum poate că n'a strălucit niciodată vreoa regină. Nu era o Marie Terezie sau o Ecaterină a II-a, cu însușiri de bărbat chemat să conducă un popor sau un stat, ci era o simplă *femeie*, care întrunea însă în sine toate calitățile mari și nobile ale unei soții, ale unei mame și ale unei Regine.

Iubitoare pasionată a Frumosului, pe care l-a cultivat în toate formele lui, până în ultima clipă a vieții ei, — înțelegătoare a durerilor omenirii, pe care le-a alinat ca o mamă devotată, — încrezătoare în puterea Binelui, pe care l-a săvârșit din tot prisosul inimei, Regina Elisabeta va rămânea nu numai în istoria neamului românesc, ci și în istoria omenirii ca unul dintre cele mai alese suflete de femei.

Pentru țara românească a avut multă dragoste. Cine-a scris poveștile Peleşului și legendele „De prin veacuri“, nu le-a scris numai cu condeiul, ci le-a simțit și cu inima. Pentru așezămintele rămase dela strămoșii noștri, avea o adâncă pietate. Atâtea biserici istorice ale țării adăpostesc câte o Evanghelică lucrată de înseși mâinile ei cu cea mai desăvârșită artă isvorită din inimă. Portul românesc, disprețuit chiar de Românce, ea l-a reabilitat, purtându-l cu mândrie la ocazii festive.

În intimitatea sufletului ei iubea întreg poporul românesc. Mi-aduc aminte de o zi, pe care augusta răposată a numit-o „cea mai frumoasă zi din viața ei“. Era la 1906, pe timpul Expoziției jubiliare. Veniseră din Transilvania și din Bucovina mii de țărani, cu corurile lor, ca să vadă Expoziția și să-și cânte dorurile în „Ărenele Romane“. A doua zi ei au vizitat Sinaia, unde petrecea familia regală.

Din balconul Castelului Peleş, pe dinaintea căruia treceau în rânduri frumoase acești copii fără țară, privea Regele Carol, serios și grav ca o statuie de bronz, și Regina Elisabeta, care însă nu izbutea să-și ascundă marea bucurie a zilei. Prin fața Lor treceau, cu ochii țântă în ochii Lor, Bucovenenii cu plete lungi, ca vechii arcași ai lui Ștefan Vodă, Ardelenii cu portul lor discret, în sute de variații, și Bănățenii mândrii și chipeși. Părea un vis...

După defilare Regele și Regina s'au coborât în mijlocul țăranilor, întreținându-se timp îndelungat cu ei. Regina se bucura ca un copil, uitându-și cu totul că e regină și că se adresează unor supuși „străini“...

A doua zi, într'o audiență pe care a acordat-o unui Ardelean, Regina Elisabeta spunea: „Ziua de ieri a fost cea mai mare zi din viața mea, căci am simțit bucuria lui Moisi din Biblie. Moisi n'a ajuns în Pământul Făgăduinței, dar l-a văzut. Am văzut și eu Pământul Sfânt...“

*

La mormântul Reginei Elisabeta nu plâng numai cei din sânul cărora a ieșit și pentru cari a scris, și cei cari au avut-o Stăpână.

Și'n cel din urmă sat românesc din Transilvania și din Bucovina, în care va pătrunde știrea morții celei dintâi regine române, se vor vărsa lacrimi sincere și se vor înălța rugi către Tatăl cel ceresc. Și de creștinescul Dumnezeu s'o odihnească“, se va lega, instinctiv, românescul: „Dumnezeu să ne-ajute“.

O. Ghibu

ORFELINATUL DIN SIBIIU

Colecta care s'a început la București de către un comitet de doamne, pentru orfelinatul din Sibiiu, a dat în timp de vre-o 2—3 săptămâni rezultate frumușele. Peste o sută de mii de lei s'au strâns de pe la diferite bănci și societăți și de pe la particulari, mulțumită devotamentului doamnelor cari au lucrat cu tot sufletul pentru scopul pe care și l-au propus. Bine înțeles, suma aceasta nu e nici pe de partea așa de impunătoare, precum ar trebui, dar colecta încă nu e terminată și ea va mai aduce, probabil, încă cel puțin o sută de mil...

Și cu atâta să-și fi plătit România datoria pe care o are față de Ardeal? Oamenii serioși nu pot vorbi așa. Nici un om cu mîntea la loc nu poate crede că cu o colectă, ori câte milioane, sau zeci de milioane ar aduce ea, România s'a achitat față de Ardeal. Nu colecta din chestiune n'are nimic a face cu datoria cea mare, care nu-i o simplă datorie față de Ardeal, ci e problema de existență a însuș neamului întreg. Deocamdată e vorba numai de a se face pentru Ardeal ceea ce permite momentul de acum. Dacă fiecare Român ar face în fiecare moment maximul de care e capabil, în chestiunea națională, astăzi am s'a de sigur altfel. În așteptarea lucrurilor mari nu e permis să stăm cu mâinile în sân, ci trebuie să exploatăm fiecare clipă, care ne poate întări oricât de puțin poziția.

Afirmațiunea că nențiții și vânduții vor cerca cu acest prilej să se reabiliteze în fața opiniei publice, dând pe seama orfelinatului din Sibiiu sume mai mari, e o naivitate. Dacă d-l Marghiloman d.e. sau ori și care altul ca d-sa ar fi contribuit cu un astfel de gând la colectă, va avea cine să-l judece pentru un astfel de calcul meschin. Este în ceriu un Dumnezeu, care știe și cele mai ascunse din lăuntru omului, și este și pe pământ o opinie publică, în fața căreia o astfel de faptă ar fi îndoit de odioasă. Dar banul dat, ori de unde ar fi el e la locul lui. Banul pe care îl dă un păcătos pentru Casa Domnului, nu o necinstește pe aceasta. Intențiile și inima își au judecătorii lor imparțiali, undeva unde se judecă fără părtinire, dar și cu toată asprimea.

Deocamdată, s'a făcut la București o faptă bună față de niște nenorociți, pentru cari până acum nu s'a putut face ceea ce trebuie să se facă de aci încolo.

IARĂȘI CONCESIUNILE UNGUREȘTI

Întors dela Viena, d. P. P. Carp ne-a adus un mic dar din frumoasa d-sale călătorie, un cadou pentru copii dela unchiul cel binevoitor și bogat din Hofburg, dela bunul împărat Franz Iosef. Cadoul consistă într'o frumoasă poveste, povestea concesiunilor ungurești pentru românii din Ardeal, în cazul când România ar fi intrat în acțiune alături de Austro-Ungaria. Poate că nici acuma nu e prea târziu, deși d. Carp crede că am pierdut momentul. Noi credem că e posibil ca momentul să se întoarcă încă. Poate că Austro-Ungaria și Germania tot vor mai avea, în cele din urmă, vre-o armată rusească de învins și poate că, oboseite de gloria atâtor biruinți, îngropate sub mormanul de lauri, ele ne vor ceda nouă cinstea de a răpune această ultimă armată rusească spre a ne înfrupta și noi din dulceața victoriei. Mai mult: poate că, slăbite de oboseala succeselor interminabile, ele ne vor *rușa* cu oarecare stăruință ca să primim și Bucovina și Basarabia și concesiunile din Transilvania. Tot ce ne temem e că lăcomia românească va trece, în acest caz, dincolo de acele concesiuni și, profitând de oboseala trecătoare a biruito-rului, va lua și Ardealul. Și ar fi prea mult, ar fi de adreptul o „catastrofă“. Nu-i așa, d-le Carp?

Dar sunt oare concesiunile ungurești cu puțință? Chestiunea asta ne-a mai preocupat odată în această revistă. Am arătat încă atunci naivitatea acestei credinți. Dacă oamenii politici ai țării românești ar cunoaște Ungaria așa cum cunosc de pildă Franța, de sigur între ei nu ar putea să fie nici o îndoială asupra acestei chestiuni.

Ungurii consideră Ungaria ca un patrimoniu firesc, ca un domeniu de expansiune indiscutabil al naționalității ungurești, ca un fel de proprietate politică și națională exclusiv maghiară. Datoria principală a politicii ungurești e de a face să înceteze cât mai repede această anomalie ca moșia maghiară să nu fie exploatată în întregime și cu toată intensitatea în folosul exclusiv al rasei ungurești. Pentru ei această moșie azi are mari pete de

de teren necultivat care, sau este paragină improductivă sau—și mai grav—produce pentru un stăpân străin. Iată de pildă marea pată românească din harta moștei ungurești. Ea produce și pentru stăpânul altei moști. Ea dă forțe economice și culturale, comercianți, poeți, artiști, oameni politici pentru neamul românesc, deci în definitiv pentru viața și cultura unui stat străin și asta scade rendementul unguresc al acelei bucați ardelenesti. Ea trebuie distrusă, ștearsă și prefăcută în sol roditor pentru viața ungurească. Ea trebuie să umple jirnițele dela Budapesta, nu pe acele dela București. De aceea a fost conceput și acest război. El trebuie să reducă întâi vigoarea rezistenței etnice a românilor—trebuie stărpită bălăria și aruncată în focul războiului—pe urmă restul de vegetație românească, parte va trebui să piară, parte va fi altoită cu crengile din pomul roditor al maghiarismului.

Acesta e rostul războiului. E timpul ca orice român să-l înțeleagă în sfârșit și să tragă concluziile lui. Căci ce rost ar fi avut provocarea acestui imens măcel pentru unguri, dacă ei nu i-ar lăsa nici în posesiunea vechilor privilegii naționale pe cari le stăpâneau în tihnă? Nici o expansiune teritorială nu-i putea ispiti să verse sângele voinicilor din Alföld, cari, ori cum, au căzut și ei. Expansiunea internă, maghiarizarea Ungariei putea să fie singura răsplată a sacrificiilor la cari s'a hotărât Ungaria când a semnat nota dela Belgrad. Cum ar îndrăzni acum contele Tisza să ceară poporului unguresc renunțarea și la vechile sale avantagii? Dar și pietrele s'ar ridica în Ungaria împotriva acestui crininal al rasei și intereselor ungurești. Valurile Dunării mântoase s'ar revărsa ca să spele de pe malurile ei parlamentul care ar vota încredere și aprobare unui guvern cu un asemenea program și piatră nu ar rămânea pe piatră din clădirea ministerială în care un ministru ungar ar plăti aceeași abdicare la tot viitorul poporului său.

De aceea lăsați concesionile ungurești. Ele sunt o poveste bună pentru timpuri tulburi ca acuma și pentru naivi, și pentru d. P. P. Carp, cel mai serios om politic al României de astăzi...

CĂLĂI FĂRĂ SUFLET...

Călăi fără suflet, rânjiți,
 Că noi am pierit pentru voi,
 Că sângele nostru curat
 În valuri a curs în război;
 Copii și neveste ne plâng
 De foame, de jale și ger,
 Călăi fără suflet, rânjiți,...
 Că noii s'adună pe cer...

Dreptatea-i a noastră, o știți,
 De-o mie de ani e cu noi,
 În groapă o punei mereu
 Și 'nvie mereu în război.
 Veleatul acum și-a plinit
 Și-așteaptă cu lacrimi și flori
 Un glas să răsune prin munți
 Și trăsnet să cadă din nori...

De-o mie de ani așteptăm
 Să vie și ziua de-apoi...
 Călăi fără suflet, rânjiți,
 Carpații adună eroi...
 Și 'n grabă porni-vor cu loți
 Cu trăsnete 'n cale și vânt,
 Călăi fără suflet, scăparea
 Cu groază v'așteaptă 'n mormânt.

Eugeniu Revent

SĂRBIILE DESPRE ROMÂNII DIN SERBIA¹⁾

— Reflexiuni la cartea lui T. Georgevici —

III

(urmare și sfârșit)

După ce în articolele precedente am dat un extras al cărții profesorului Georgevici, rămâne să ne facem, într'un articol deosebit, reflexiunile noastre asupra ei.

Se va zice, poate, că momentul de a reflecta la această carte nu e de loc potrivit acum, când Sărbii sunt înfrânți și când datoria noastră de prieteni ar fi alta, decât de a reflecta asupra unor lucruri de natură atât de gingașă.

Situația Sărbilor e, de sigur, cum nu se poate mai dure-roasă, dar suntem convingși că ea e numai temporală. Aceasta însă nu poate fi un motiv pentru noi de a nu ne ocupa acum de o anumită latură vitală a chestiunii noastre naționale, pentru discutarea căreia fiecare moment e potrivit și bine venit.

Iată, deci, observațiile pe cari ni le sugerează cartea lui Georgevici.

Această carte a fost scrisă, fără îndoială, cu o anumită tendință.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Modul fugitiv și superficial în care ea tratează Româniile, nu poate satisface nici pe departe cerințele științifice. Tendința ei se pare că a fost de a preveni tratarea chestiunii din partea Românilor, arătând că o bună parte a Românilor din Serbia este de origine sârbă și că pământul locuit de ei astăzi a fost odinioară proprietatea Sărbilor dela cari l-au răpit Româniile. Chestia Românilor din Serbia trebuia lămurită în favorul Sărbilor înainte de a se proceda la rezolvarea problemei suveranității naționale, ca nu cumva atunci să-și ridice glasul și Româniile.

Cine cunoaște educația națională și politică sistematică a Sărbilor, știe foarte bine că orice sârb este pătruns de ideea uni-rei naționale și întinderii cât se poate mai vaste a statului sârbesc. Fiecărui sârb îi vibrează acest ideal înaintea ochilor și fiecare tindea să contribuie cât poate și cum știe la realizarea acestui ideal.

Cine a trăit în societatea sârbească a putut să se convingă, că problema balcanică are să se rezolve în curând, iar Austria, cu toate anexările ei realizate și plănuite, are să-și termine viața deodată cu moartea lui Franz Iosef. Că conflictul a izbucnit mai

1) „Kroz naše rumune“ „(Printre Româniile noastre)“. Belgrad, 1906.

de vreme se explică din tendințele și planurile moștenitorului austriac, care se încrușișau de cele sârbești. Toate măsurile drastice luate de Austro-Ungaria spre a împiedica amestecul sârbesc din regat în educația națională din Bosnia, Herțegovina și Croația au fost zădărnice de cercurile sârbești, cari nu se abăteau dela calea lor spre țintă nici din cauze materiale, moralo-politice, nici personale. Amintim numai călătoria profesorului Zoici, acum câțiva ani, prin Bosnia însoțit de detectivi austriaci. Toate aspirările făcute din partea Austro-Ungariei au avut ca urmare creșterea nerăzboinătății și ațâțarea șovinismului până la nebunie.

Aceasta și alte chestii naționale mari i-au preocupat pe Sârbi mult prea mult în cât, în timpul scurt de trei—patru decenii dela proclamarea independenței, să se mai fi putut ocupa de aproape și de chestiunea serbizării Românilor de sub stăpânirea lor. Au început ei, ce e drept, încă de mult să sârbizeze biserica, dar cu toată vigoarea; prin școală, biserică, administrație și armată, o fac de abia vre-o douăzeci de ani. Aici lucrul era mai simplu, de oarece România era indiferentă față de cele ce se petreceau la noi, ba chiar nici nu știa nimenea de aici ce se petrece acolo.

Sârbii pretind și luptă contra Austro-Ungurilor pentru Bosnia, Herțegovina, Dalmația, Croația, Slavonia, Bacica și Banat. Este drept și firesc ca ei să ajungă în posesiunea tuturor teritoriilor sârbești și să se unească cu frații lor de aceeași limbă. De ce însă ei nu sunt mulțumiți cu ținuturile vaste la care au drept natural și care drept nici un om cuminte nu poate să li-l tăgăduiască? De ce vreau ei să se întindă și în Banat, unde Sârbii locuiesc numai pe o fâșie de pământ de-alungul Tisei și Dunării, în loc să ceară schimb de populație între cele câteva zeci de mii de Sârbi și între Românii din Bosnia și Serbia veche? De ce Sârbii nu cedează de bunăvoie României teritoriul românesc dealungul Dunării și Timocului, ca se poată și cei aproape jumătate de milion Români să trăiască o viață națională, după sute de ani de frământare, ba cu unul, ba cu altul din dușmanii săi? Ei au opus o rezistență îndârjită când a fost vorba de cedarea celor câteva sate sârbești cu o populație de vreo 50—60000 din Banat, pe când județele românești între Dunăre, Timoc și Morava vrea să le subjuge și mai departe. Ei doresc ca și ultimul sat sârbesc să facă parte din regatul lor și toți Sârbii să fie uniți,—dorință laudabilă și de imitat,—dar acest drept trebuie să-l îngăduie și altor state cu privire la conaționali lor.

Este un procedeu greșit de a se servi de neadevăr și de neagațiuni, când pe de altă parte se proclamă sinceritatea în politică și suveranitatea poporului. Sârbii au pornit războiul al doilea balcanic contra Bulgarilor pentru câteva localități. Ei credeau că alte state nu vor porni război, la momentul binevenit, pentru sute de localități, cum au făcut Bulgarii. Nu e aci vorba de amenințare, ci de o paralelă, căci și alte popoare își au patrioții lor. Nu e vorba nici de cuceriri momentane, ci de o pace durabilă, bazată pe o politică sinceră. Ce-i folosește Bulgariei ocuparea neintemeiată a Serbiei de est și de sud? Accasta va fi mormântul ei.

Serbia va avea după războiul, care va trebui să se termine cu biruința Multiplei Înțelegeri, o întindere imensă. Mai ales după emigrarea străinilor, va rămânea mult teren pustiu și ea va fi nevoită, ca și după războiul balcanic, să le populeze cu slavi din alte state sau cu străini. Căci suferințele economice din acest războiu vor cere în modul cel mai imperios exploatarea rațională a tuturor terenurilor.

Cât privește vechimea Românilor din Serbia, ei sunt veniți în teritoriile ocupate astăzi de ei cel puțin în același timp în care s'au stabilit și Sârbii în Austro-Ungaria, cu deosebirea foarte esențială, pe care nu o pot tăgădui nici Sârbii, că Românii au venit pe pământ român. Românii se întindeau până la poalele muntelui Râtan. De ce să n'ajbă și Românii din Serbia același drept la viața națională ca și Sârbii de aceeași vechime din Austro-Ungaria?

La ce bun servește risipa de epitete: imoralitatea sub zero, lașitatea ș. a., în contul poporului românesc? Se pot toate acestea constata într'o călătorie dela 21 Iunie până la 3 Iulie, străbătând o mulțime de localități?

Eroii dela Adrianopol lași?—Poeziile sârbești cari cântă luptele cu Turcii sub haiducul *Velco Petrovici* († 1813) glorifică eroismul Românilor. Ele nu pot servi ca dovadă de lașitate...

Este adevărat că Românii nu frecventează bisericile decât în sărbători mari. Cauza? Fiindcă li s'au răpit bisericile. Cât timp slujba se oficia în limba română și răsuna predica în limba maternă, bisericile erau ticsite. Astăzi nici Sârbii nu înțeleg slujba, care se face în limba slavonă veche; predici nu se mai țin de loc.

Georgevici zice că Românii sunt imorali, că cinstea la românce nu există etc. Eu sunt crescut în sat românesc și în duhul românesc, cunosc toate obiceiurile noastre, dar n'am putut observa atâta destrăbălare morală ca să pot ajunge la o concluziune generală, că acest popor este imoral. N'am auzit nici de bastarzi, nici de boli care de obicei sunt urmarea unei vieți destrăbălate. Nu cumva autorul confundă cele câteva sate sârbești înjghebate între Români și unde bântue sifilisul ca d. p. *Târneava, Sarcomen*.

Obiceiul ca fata să fugă după dănac și să trăiască la socrii până la nuntă este pentru străini ciudat. Ei deduc de aci o imo-

ralitate, mai ales dacă fata după un oarecare timp se înapoiază la părinți, convingându-se că nu se poate împăca cu socrii sau cu alesul ei soț. Acest obicei este cu totul inocent și nu se întâmplă niciodată vre-o urmare neplăcută pentru fată și familie.

În Germania e obiceiul ca între logodnă și nuntă să treacă mai multe luni, pentruca logodiții să se poată cunoaște reciproc și să se convingă de posibilitatea unei vieți comune. Este ceva imoral aci?

Viața și obiceiurile unui popor trebuie observate timp îndelungat și descrise din punct de vedere real al poporului, ca să nu se facă concluziuni și deducții după unele semne, pe care cineva le-a putut observa în treacăt printr'o localitate, sau stând acolo la masă două—trei ceasuri, luând informațiuni, să zicem, dela dușmanii poporului.

Autorul avea o prejudecată formată în cercurile sârbești. Aceasta a prevalat în aducerea insultelor grave Românilor din Serbia. Batjocorirea a tot ce e românesc a fost introdusă ca un mijloc pentru desnaționalizare prin dascăli, pentru a influența pe elevi să spună că sunt Sârbi.

Școala de batjocură sârbească propovăduiește copiilor că limba românească este limbă țigănească, iar cine spune că e Român, e Țigan. În urma unor asfel de mijloace nu este de mirat că Românii poartă o ură nespusă contra Sârbilor, întru cât și morții se înarmează cu un băț spre a se apăra de ei și pe lumea cealaltă.

Deci ura Românilor în contra Sârbilor este foarte explicabilă. Dacă ei batjocuresc tot ce e românesc, împiedică dezvoltarea culturii și conștiinței naționale, răpindu-le bisericile, confiscându-le cărțile, neadmițând școli etc., se poate ca un om cu simțuri normale să nu poarte ură în sufletul său pentru un atare stăpân?

Sărmane române! Ai jertfit tot ce ți s'a cerut, chiar și viața, cu o bravură demnă de numele strămoșilor tăi, și tot nu este destul. Ți se cere încă o jertfă pe care tu nu poți să o suporti: ți se cere să renunți la sufletul tău românesc.

Părerile lui Georgevici, bazate pe spusele fostului inspector *Basici*, care, împreună cu prefectul județului Craina, a perchezitionat școlile și bisericile unde erau dascăli și preoți Români, și au fost pricina de s'au ars multe cărți și biblioteci românești vechi, ne sunt bine cunoscute. Acești doi oameni au fost trimiși să facă cu sila din Români Sârbi.

Tratamentul Românilor din Serbia din partea Sârbilor, cari urmează un scop vădit, trebuie afișat, ca să știe și Românii din țară, mai ales oficialitatea, ce datorie li se impune către sute de mii de frați, cărora nu li se îngăduie nici măcar limba și numele de Român.

Dr. Atanasie Popovici

PRISONIER LA RUȘI

III

In Siberia

(Continuare)

În ziua următoare a și apărut în ordinul de zi împărțirea soldaților prizonieri în companii. Erau cu totul 50 companii în Tomsk având fiecare companie câte 200—500 oameni.

Comaniile 1—30 erau în oraș, așezate parte în cazărmi, parte în școli, iar companiile 30—50 parte în cazarma nouă, parte în băcăile ridicate lângă această cazarmă. Cele cari erau adăpostite în cazarmă formau un batalion, iar cele din băcăi alt batalion. Ambele aveau câte un comandant ofițer rus,—cu câte un adjutant ofițer austriac, boem care vorbea și rusește.

Șefii companiilor erau noi ofițerii slavi, români și italieni.

Cât ne privește pe noi, ne-am aflat repede în rolul nostru de șef.

Mai întâiu ni-am făcut lista tuturor soldaților aparținători companiei, cu indicațiile: numele, anul și locul nașterii, regimentul la care a servit, șarja, locul și timpul căderii în prisoare, dacă a fost rănit sau e sănătos? Totodată am făcut altă listă, arătând la numele fiecărui soldat de ce articol de îmbrăcăminte are nevoie. Aceste liste le înaintăm comandantului batalionului, iar dânsul dispunea, ca listele să se scrie (cu litere rusești) în cinci exemplare: (pentru comandamentul din Tomsk, pentru cel din Omsk, pentru Ministerul de războiu etc.)

Intreaga administrație a batalionului o făcea cancelaria. Șeful cancelariei era un ofițer austriac-boem, care cunoștea limba rusească în graiu viu și în scris. Personalul era jumătate din Ruși, jumătate din prizonieri, în frunte cu un sergent-major austriac-boem. Acesta era singurul care știa să conducă socotelile, fără ca să se observe hojiile pe cari le săvârșea. Orice control era zadarnic; nu-l puteai prinde nici cu o copeică, cu toate că se știa pozitiv, că fură.

Pe lângă listele amintite se mai făcea pentru fiecare soldat

și ofițer câte un bilet, pe care se aflau toate datele amintite de pe listă. Atât listele cât și biletele erau semnate de șeful companiei, adevărind exactitatea datelor.

Rușii spuneau că biletele să trimit Ministerului de Războiu, care, la rândul său, le va trimite prin „Crucea Roșie” Ministerului de Războiu Austro-Ugar, ca să știe de soarta noastră și ai noștrii cei de acasă.

Organizarea internă a companiei o făcea fiecare șef de companie după cea mai bună chibzuală a sa. Dar se înțelege că toți au făcut-o după calapodul știut din armata austro-ungară.

De obicei compania avea doi sergenți majori: unul, care ținea disciplina, iar altul, care administra.

Compania era împărțită, după numărul soldaților în 4—10 plutoane, în frunte cu un sergent sau caporal; iar plutonul se împărțea în 4—8 tovrăși, în frunte cu un caporal sau gefreităr.

Serviciul de zi îl făcea pe rând o șarje și un soldat.

* BCU Cluj / Central University Library Cluj

Noi ofițerii stăteam cum am mai spus, în camerele ofițerilor ruși necăsătoriți, plecați pe câmpul de luptă.

Casa noastră era cu două etaje și avea 12 cvartire. Un cvartir avea o cameră mare, una mică, ambele cu intrare separată și cu antișambă, și o bucătărie. În camera cea mare stam doi sau, în caz de nevoie, trei inși, în cea mică unul, iar în bucătărie servitorul.

Cu mâncarea am dus-o mai rău la început, nefiind obicinuiți cu mâncările rusești și îndeosebi cu carnea, pe care Rușii o mănâncă mai puțin fiartă și friptă, decât noi. Având bucătăria la casă ne mai fierbeam și frigeam noi câte ceva, dar nici așa n'am putut-o duce mult. După un timp oarecând ne-am întors la cantina ofițerilor ruși.

Într-o zi un coleg de-al nostru vine cu ideea aceasta: „Hai-deți să facem o bucătărie și masă comună. Eu am un soldat la companie care a fost bucătar la cel mai de frunte restaurant din Praga.”

Zis și făcut. Ne-am întovărășit 10 inși, am dat un avans de

2 ruble de persoană pentru târguiul vaselor și celor trebuincioase în bucătărie, și ne-am făcut o masă de-ți era mai mare dragul să mănânci.

Dimineața aveam cafea cu lapte și două coruri, la dejun supă sau ciorbă, diferite fripturi, prăjitură și cafea neagră. Duminica aveam friptură de gâscă și tortă. Seara o friptură sau tocană, sau altecelea. Ceaiu cât îți poftea inima. Cum într'un lung interval de timp a apăsat tifosul în Tomsk, nu puteam să bem apă rece de izvor, și cum iar cea fiartă nu ne astâmpăra setea, erau zile când beam câte 10—15 pahară de ceaiu.

Pentru toate acestea plăteam lunar bucătăriei 18, mai în urmă 20 ruble. Viața era de o efinătate ne mai pomenită. Un punt de carne de vită 8—12 copieci, un epure 10 copieci, o găinușe sălbatisă 7—8 copieci. Pâinea aproape pe nimica. Cât am fost puși sub pază, timpul ne trecea foarte greu. Ne plictiseam de moarte.

Acum însă pe lângă libertatea obținută, am mai căpătat și companii. Cel puțin aveam o ocupație, aveam un teren de muncă, undă ne mai distrăgeau și ne mai omoram ceasurile.

Dimineața la ora 8 se prezinta în camera noastră sergentul major, ne raporta despre cele întâmplăte la companie; cutare n'a fost toată noaptea acasă, cutare s'a opus ofițerului de zi ș. a.

Mă duceam la companie, undă țineam raportul. Pe cei cu delictē mai mici îi pedepseam eu, iar pe cei cu delictē mai mari îi duceam comandantului rus, care îi pedepsea cu 1—10 zile închisoare. Cel ce gusta odată închisoarea rusească, se cam păzea de a mai face cunoștință cu ea mai a doua oară.

Terminând cu delictenții se prezentau cei ce doreau să lucreze în oraș. Numai șefii de companii aveau dreptul de-a da permisiune soldaților să între în oraș.

Soldatul se prezinta la șeful companii și cerea permisiune de-a merge în oraș, ca să-și capete lucru. Șeful îi da un bilet, scris rusește pentru o zi. Dacă soldatul găsea pe cineva, care îl angaja la lucru, venea cu acesta la șeful companii, care luând numele, ocupația și adresa rusului, îi da soldatului un bilet permanent. Cu toate acestea seara la ora 8 soldatul trebuia să se întoarcă la companie.

La dorința proprietarilor ruși, comandantul batalionului permițea soldaților și să doarmă în oraș. În cazul acesta însă gazda trebuia să ia întreaga răspundere pentru prizonier.

Isprăvind cu raportul inspectam baraca, dacă era curată, aerisită și în bună rânduială. De aici treceam la bucătărie și apoi acasă.

Până terminam cu acestea era la 12, vremea dejunului. După masă dormiam 1 oră, învățam ceva rusește, citeam literatură rusească în traducere nemțească și pe urmă plecam în oraș.

Ne plimbam, intram într'o cofetărie, sau cafenea, ne urcam într'o sanie, care pentru 70 copieci ne ducea până la cazarmă, o distanță de vre-o 3 kilom.

În cazarmă atunci se începea viața. Eșiau doamnele și domnișoarele ofițerilor la plimbare, veneau și ofițeri ruși cunoscuți de-ai noștri, ne prezintau, ne plimbam și noi,—aduceam o sanie și ne săniam pe coasta dealului din dosul cazarmii și a.

Cum începusem să găngăvim ceva rusește, eram invitați la ceaiu prin familii. Acolo Rușii cântau arii rusești, noi de-ale noastre. Mai de mult, când cunoșteam Siberia numai din auzite, n'ași fi crezut ca acolo să se poată găsi și pian. De fapt nu află o casă mai bună fără pian. Rușii sunt foarte muzicali — mai ales femeile. Nu e rusoaică să nu-ți cânte, dacă nu la pian, în tot cazul din ghitară sau balalaică.

Și ne primeau cu atâta dragoste și prietenie de ne simțiam aproape ca acasă. Ne întrebau prin familii: ce ne lipsește; de ce avem nevoie?... ș. a.

Și, numai, vedeam cum din zi ce merge, ni se îmbogățiau camerele, atât de sărace până aci. Azi o pernă, mâine un ciarșaf, poimâne o fotografie...

Incepeam să ne „aranjăm“...

Laurian Gabor

(Va urma)

CRONICA

Politice și Culturale.

Propagandă bulgărească în Dobrogea. — Printre Bulgarii din Dobrogea nouă s'ar fi observat în ultimul timp o vie mișcare, îndreptată împotriva integrității statului român. Cu acest prilej s'au aflat și urmele unui întins serviciu de spionaj, organizat aici în folosul Bulgariei. Se spune, că sufletul acestei organizații ar fi d. Simeon Radeff, ministrul Bulgariei la București, căruia i s'a aruncat deunăzi această acuzație dela tribuna Camerii. Între altele, s'a afirmat, că d. Radeff ar face pe mijlocitorul între populația bulgărească din Cadrilater și între o anumită societate panbulgară dela Sofia.

Scriitorul acestor rânduri a petrecut, pe timpul sărbătorilor, vreo zecizeci zile într-o comună bulgărească din Cadrilater. Aici a avut prilejul să vorbească, în mai multe rânduri și într'un ton cu totul prietenesc, cu bulgarul la care era găzduit, despre chestiunile la ordinea zilei. Și spre marea lui surprindere, bulgarul, un țaran simplu, i s'a părut perfect de bine informat asupra tuturor întâmplărilor recente din Bulgaria. — Ori, se știe, că zările din Bulgaria nu mai pot pătrunde acum în Cadrilater. Pe de altă parte, Bulgarii din Dobrogea nouă nu citesc ziare românești, fiecare nu înțelege românește, fiecare nu vreau să le citească. Și în cazul acesta se impune întrebarea, — de unde știu atât de bine bulgarul din Cadrilater ce s'a petrecut, cu două-trei zile înainte, peste graniță, în Bulgaria? Și, mai ales, cum se face ca niște țarani simpli să fie atât de larg orientați asupra tuturor problemelor de politică externă ale unui stat vecin?

Credem că întrebările acestea cer imperios un răspuns.

Triumful studenților. — Senatul universitar din Iași a revenit asupra măsurilor luate contra centrului studențesc, reducând și pedepsele celor 27 de studenți cari au manifestat cu ocazia conferinței d-lui Dirgil Arion. În urma acestui fapt, studenții dela Iași și dela București au încetat greva.

Ca o consecință firească a grevei studențești, d. Stere și-a înaintat demisia din rectorat.

Ne bucurăm, că neînțelegerea dintre profesori și studenți s'a aplanat în felul acesta, drept pentru studenți și liniștitor pentru opinia publică. Din parte-ne fimem să le exprimăm studenților, și cu acest prilej, toată admirația noastră pentru jînuta lor demnă și patriotică.

O nouă fundațiune românească în Ardeal. — Banca „Patria” din Blaj a înființat o fundațiune de 10.000 de cor. pentru a se premia din venitul acestui fond în fiecare an câte o lucrare științifică sau literară a vreunui din profesorii din Blaj. Fundațiunea va purta numele defunctului Ion Micu Moldovan, în amintirea căruia a fost înființată.

Tribuna „Albano-Română”.—Sub acest titlu a început să apară în București o nouă revistă bilunară, redactată de scriitorul macedonean, d. Petru Vulean. Trebuie să mărturisim însă, că primul număr (dublă și acesta) care ni se trimite la redacție, nu ne lămurește pe deplin asupra rostului revistei. Deși în articolul program ni se spune, că revista nu are tendințe politice, ci urmărește scopuri curat culturale, în al doilea articol se arată, că idealul ei, mai îndepărtat, este înființarea unui stat Albano-Macedonean, care ar cuprinde toate teritoriile locuite de Albanezi și de Aromâni, al căror număr trece peste 3,000,000 în Albania, Epir, Thesalia, Macedonia și o parte din Tracia, inclusiv Monastirul și Salonicul! — Dar pe cât de îndrăzneț s'ar părea acest plan, pe atât de neclară este atitudinea politică a bunilor Albanezi și Aromâni, grupați în jurul acestei reviste. Ei să războiesc cu Rușii, cu Sârbii, cu Francezii, cu Englezii, — și în mod ciudat, uită cu totul de uneltirile Austro-Ungariei în Albania și ale Bulgariei în Macedonia... Să fie o întâmplare? Ori, că dușmanii neamului românesc au început să facă victime și printre Aromânii și Albanezii stabiliți în țatră?

În orice caz, ne pare suspect, că se încearcă a se inventa acum o nouă problemă românească în Balcani.

Ofrande pentru cei nenorociți în războiu.—Ziarul vienez «*Neue Freie Presse*» a făcut de la începutul războiului până astăzi mai multe colecțe pentru cei loviți de nenorocirile războiului. Singur acest ziar a colectat până acum patru milioane și jumătate de coroane.

Iată aceste colecțe specificate.

Pentru societatea pentru ridicarea unui azil pe seama soldaților rămași orbi în urma războiului	cor.	388.445.25
Pentru daruri pe seama prizonierilor din Rusia și Siberia	„	17.758.34
Pentru soldații rămași orbi (altă colecță)	„	770.098,17
Pentru procurarea de proteze pe seama invalizilor	„	624.587.66
Pentru «Crucea roșie»	„	1.045.023.87
Pentru tuberculoșii pe urma războiului	„	281.199.45
Pentru fondul de ajutoare a văduvelor și orfanilor de militari	„	401.306.68
Pentru refugiații din Bucovina și Galiția	„	160.331.77
Pentru refugiați (altă colecță)	„	350.072.59
„ O. „ (a treia colecță)	„	267.179.10
Pentru invalizi	„	167.957.90
Total .	cor.	4.494.859.08

Revista Neamului scrisă de d-l I. Ursu aduce în fiecare număr articole politice cu un larg fond istoric și diplomatic. Cefirea acestor articole ajută mult înțelegerea problemelor politice actuale.

Câți orfani de război sunt în Ungaria?—În mod oficial se comunică, că până la 31 Decembrie 1915 numărul orfanilor de război în Ungaria era de 36879. Acești orfani au fost astfel repartizați: 94,1 procent la mamele lor; 2,55 procente la tufori; 2,44 procente la rude; 01 procente au fost adoptați de familii generoase; 0,19 procente la instituții filantropice; 0,57 procente în azilurile de copii ale statului; 0,2 procente trăiesc din averea proprie.

Statistica aceasta credem că nu e reală. Trebuie să fie incomparabil mai mulți orfani.

Istoria Ardealului în franțuzește.—Ediția I a volumului 1 din *Histoire des Roumains de Transylvanie* de N. Iorga s'a și epuizat. Ea a fost trimisă în toate țările din Europa, unde, de sigur, a făcut bune servicii cauzei noastre. În zilele acestea a apărut și volumul 2 al acestei opere. (404 pg., 3,50 lei) despre care vom vorbi și noi mai pe larg în numărul viitor al revistei noastre.

Pentru orfelinatul din Sibiu. — *Reținem ca document următorul Apel:* „Neuitatul Ierarch Ioan Meșianu trimetându-ne un apel inimos, pentru crearea unui orfelinat în care să se adăpostească copiii ostașilor români morți pe câmpul de luptă, credem că nu poate să fie inimă românească, care să nu tresară la această chemare și, într'un avânt generos, să ne ajute a ridica clădirea neperitoare, în care orianii neamului să se poată închina Dumăzeului părinților noștri, singurul ocrotitor al acestui neam atât de greu încercat.

În acest scop un grup de doamne ardelenice s'au întrunit la d-na Alexandrina Cantacuzino și au hotărât să facă o vânzare de ace și agrafe cu chipul Mareșelului Voevod Mihai Viteazul, în zilele de 13 și 14 Februarie pe străzile Capitalei și în provincie. Această vânzare a fost întâmpinată cu dragostea frățescă care este singura noastră mângâiere, în aceste vremuri grele, și credem că dânsa se va transforma într'o manifestare de solidaritate națională neîntrecută, încălzind și îmbărbătând toate sufletele.

Lucia Cosma, Maria N. Mircea, Virginia Dr. Nistor, Natalia Pruncu, Eugenia Hodoș, Veturia Ghibu, Silvia Ing. Marcu, Agnes Th. Nicolau, Elena Popescu, Aurelia Ing. Corfariu, Emilia Dr. Grecu, Olimpia Z. Bârsan, Elisa Popa Lisseanu, Maria Moța, Regina Sfetea, Elena Sfetea, Elena Popescu, Florica Gioran, Emilia Dr. Codarcea, Getta Dr. Branu“.

Mihaiu Viteazul—ocrotitorul orfanilor din Ardeal.—Sâmbătă și Duminecă, în 13, și 14 l. c. s'au vândut pe străzile capitalei pentru orfelinatul din Sibiu ace și agrafe cu chipul mucenicului dela Turda. Zeci de doamne și domnișoare, între cari o mulțime de studenți, au alergat amândouă zilele pentru orfanii din Ardeal oferind publicului, dornic de a-i ajuta, chipul lui Mihaiu Viteazul, într'o execuție frumoasă.

Întreg Ardealul orfan așteaptă de atâta vreme ocrotirea lui Mihaiu, care întârzie, întârzie mereu...

Excluderea d-lor Goga și Ghibu din congregația comitatului Sibiuului. „Budapesta 3 Februarie.—În ședința congregației a comitatului Sibiuului, Ion Preda, în numele membrilor români, a făcut o propunere în care a zis: Românii din Ungaria, cari în acest războiu au dat dovezi strălucite de lealitatea și credința lor față de patria ungară, au luat cunoștință cu indignare că doi membri ai consiliului general din Sibiu, d-nii Octavian Goga și Onisifor Ghibu au părăsit țara la izbucnirea războiului și s'au făcut vinovați de fapte cari le-au atras un proces de înaltă trădare. Circumscripțiunea Săliște și Sassebeș pe care Goga și Ghibu o reprezentau, rămânând fără titulari, propun excluderea acestor doi membri cari s'au arătat nedemni de a figura în consiliul general.

Propunerea a fost votată în unanimitate“.

Așa spune biurul de corespondență din Budapesta.

N'avem informații mai precise despre acest incident. Dacă el a fost pus la cale de Sași și de Unguri—lucrul e explicabil până la un loc; dacă însă el n'a fost pus la cale de aceștia, e mai mult decât regretabil.

„Concluzii logice“.—Într'o conferință ținută la Budapesta savantul profesor ungar Dr. Korányi, fiul cunoscutului specialist de tuberculoză, afirmă că după statistica făcută de el în spitalele din capitala ungurească între bolnavii de tuberculoză, 70 % erau unguri și între bolnavii de nervi procentul lor se ridică la 74 %. Profesorul ungar deduce de aici că din soldații mobilizați în Ungaria sânt cel puțin 70 % unguri. Încheierea logică e că ungarilor trebuie să participe la foleasele războiului tot în proporția aceasta. Să nu mai arătăm cât de falsă și șubredă e statistica d-lui Dr. Korányi. Ungurii se știe că fiind singurii stăpâni politici în țară beneficiază prin oligarhia lor funcționarească de renumărate cauze de scutire. Se știe pe urmă că tuberculoza și nenrasterenia sânt boalele populațiunii urbane care și ea e covârșitor ungurească. Dar admitând chiar cifrele doctorului ungar, oare care om politic ungar ar admite că naționalitățile nemaghiare să aibă măcar 30 % din drepturile politice din Ungaria ?

Riccardo Zanella e numele fostului deputat italian al orașului Fiume în Camera ungară. Mobilizat ca soldat în reg. 19 la începutul anului el a funcționat ca copist la un spital până când s'au descoperit în sarcina lui unele fapte „antipatriotice“. Ca pedeapsă, el a fost tratat ca și mobilizații români: a fost trimis în front!

La plecarea sa în gara dela Kaposvár el a fost condus supt escorta mai multor subofițeri, ca un criminal care e dus în execuțiune. Planul unguresc nu a izbutit însă; căci în front Zanella a răușit nu numai să scape de moarte, dar chiar să se predă rușilor. Din Rusia el a fost liberat și-a plecat în Italia unde se află actualmente. Deci încă un „refugiat“ politic din Ungaria. Cazul lui Zanella e caracteristic pentru sentimentele italienilor din Fiume pe cari ungarii îi socoteau totdeauna ca „buni maghiari“. Căți „buni maghiari“ ca Zanella nu vor mai fi în Ungaria !

Da'! Isac—și „revistele” dela București. — Până și Emil Isac s'a revoltat de „revistele” d-lui H. A. de Herz și a tovarășilor săi de pornografie. „Unii dramaturgi români—ssrie d-sa în Gazeta Transilvaniei n-r. 29 — în loc să se inspire de tragedia neamului românesc, scriu reviste“... și încă ce reviste, d-le Isac! Dacă ai fi fâst aici să vezi „*Făurei Albatros*“, s'au dacă ai vedea acum „*Perdaful*“, ai rămânea stupefiat de arta d-lui Hertz și a celorlalți criminali ai culturii... și o capitală întreagă li aplaudă. Și întreagă presa e plină de laude și de reclame.

Ca'n Sybaris!...

Ziarul „Epoca” vestește cititorilor săi că a răușit să câștige colaborarea unor scriitori francezi de reputațiune ca d-nii Charles Humbert, Nozière, Henri de Jouvenel etc. Dar scriitorii români unde sunt? Ei vor primi probabil invitarea să colaboreze la „*Le Journal*“, „*Le Temps*“ și „*Le Figaro*“...

Un luptător învins? — D-l Galaction s'a retras dela conducerea literară a ziarului „*Libertatea*“. Nu știm dacă s'a retras ca un învins sau ca un învingător. Înțelegem din punct de vedere material, căci știu doar că numai pentru bani a intrat la „*Libertatea*“, după cum însuși a spus-o.

Dar ce l-o fi determinat pe Galaction să plece de lângă fratele său de cruce T. Argezei? Nu cumva o fi ajuns la fundul fondului „*Libertății*“? Asta ar însemna că și Argezei își va depune în curând arma, adecă condeiful. Ce pagubă grozavă ar fi asta pentru cultura neamului!

Discursul d-lui Sassonow a fost unul din evenimentele cele mai importante ale zilelor trecute. Sobru, serios și fără fraze deșarte, ministrul de externe rus a declarat că Rusia rămâne nestrămutată în hotărârea sa de a continua lupta contra Germaniei până la biruință, a constatat uniunea aliașilor, a dezmințit încă odată orice zvonuri de pace separată, numindu-le „absurde“. Important e ce a spus relativ la autonomia Poloniei promisă la începutul războiului. Ea nu va cuprinde numai universitatea polonă pe care germanii au realizat-o, ci „școli naționale poloneze de toate gradele, inclusiv universitatea“.

Foarte norocoasă a fost vorba d-lui Sasonow despre „califatul dela Berlin“ și caracterizarea raporturilor de dependență a tuturor statelor aliate cu Germania față cu această țară. Mai puțin norocoase, pe cât se pare, au fost cuvintele sale cu privire la intențiile României. Ele par a cuprinde o îndiscrețiune și constituiesc o greșală pe care o exploatează nu numai nemții, ci — spre rușinea lor — și nemfiii noștri, cari și-au pus toată miza lor pe o singură carte: aceea cu capul împăratului Wilhelm.

Cât a dat o comună românească pentru Orfelinatul din Sibiu.—Colecția făcută în Ardeal pentru orfelinatul din Sibiu dă rezultate frumoase. Într-o singură comună din comitatul Aradului, în marea și frunțașă comună Pecica, s'au subscris în total 1657.10 coroane. Invățătorii P. Rusu și St. Roja au strâns printre elevii lor 66 de coroane.

Ardealul pustiu.—A mai murit în războiu un tânăr ardelean dela care se așteptau lucruri frumoase. În anul trecut au murit doi fineri pictori români: Horațiu Deac și Iuliu Ionaș, acum moare un al treilea pictor cu numele Emil Maximilian din Brașov. Maximilian a studiat teologia la Sibiu, apoi timp de câți-va ani pictura la München, unde a făcut progrese dintre cele mai frumoase. Războiul l-a chemat la datoria fatală care l-a răpus. Ardealul, atât de sărac în artiști, îl pierde și pe el, rămânând acum și mai pustiu.

Odihnească în pace!

CĂRȚI PRIMITE LA REDACȚIE

AL. CAZABAN: De sufletul nemților.—Cu o prefață de Profesor Dr. Franz Würstmann.—Schife și impresii. Un volum de 92 pag. Editura C. Banu, București, str. Câmpineanu 40. Prețul lei 1,50.

Dr. Marcel Bibiți Sturia: Germania în România. Eri, azi, mâine. Comerțul, Industria, Finanțe, Colonia, Regele, Propaganda, Corupția, Spionajul. București 1918, 319 pg. 3 lei.

„Tribuna Albano-Română“: An. 1 nr. 1 și 2. Revistă de etnografie-politică-literatură și științi. Apare de două ori pe lună sub îngrijirea unui comitet. Redactor: Petru Dulcan. Ab. 12 lei pe an. Redacția și administrația: București, Mihai-Vodă 5.

POȘTA REDACȚIEI

D-lui A. B., Loco.—Ne aducem și noi aminte, că la banchetul care s'a dat în 24 Ianuarie, seara, la „Masa refugiaților,” a vorbit și d. Dr. Iarca dela Râmnicul-Sărat. În scurta dare de seamă, pe care am făcut-o despre acest banchet, numele d-sale a fost omis din lista oratorilor numai grație unei regretabile greșeli de condei. Vă asigurăm însă, că nu puteam avea intenția de a-l jigni pe d. Iarca, ale cărui bune sentimente românești sunt îndeobște cunoscute și a cărui nobilă și desinteresată solidarizare cu cauza refugiaților e vrednică de toată recunoștința noastră.

D-lui E. P., Loco.—Ni se plâng și alți numeroși abonați, că nu primesc revista. Regretăm foarte mult, și vă rugăm să credeți că nu suntem noi de vină. Incurcătura ne vine dela poștă. Din partea noastră, am reclamat în mai multerânduri la direcția Poștelor,—dar fără rezultat. Ce e de făcut? Vă rugăm să vă adresați către administrația revistei, la Craiova, indicând numerile cari vă lipsesc, spre a vi le trimite. Alt remediu nu găsim.

LIBRĂRIA PAVEL SURU

85 — Calea Victoriei — 85
(vis-a-vis de Biserica Albă)

Are două secții:

I) **Librăria propriu zisă**, cuprinzând tot felul de cărți române și streine și în special de cuprins religios; tot felul de rechizite școlare. Librăria se însărcinează a procura orice carte română sau străină i s'ar cere. Autorii de cărți religioase sunt rugați să trimită librării operele lor spre a fi vândute.

II) **Secția cultului** conținând: vesminte bisericești, candelă, potire, discuri, cădelnițe, icoane de tot felul simple și îmbrăcate și tot felul de obiecte bisericești făcute din stofele și metalele cele mai fine. Prețurile mai avantajoase ca oriunde.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A apărut:

ATAACUL

însemnările din războiu
ale unui soldat român din
armata Austro-Ungară

de **Cassian R. Munteanu**

Prețul lei 1.50. — A se cere la toate librăriile din țară.

Abonați, cetiți și răspândiți

„LIBERTATEA“ (DIN ARDEAL)

Cea mai bună gazetă pentru popor

Redactată de Părintele **L. MOȚA** (din Orăștie).

— Redacția și Administrația: București, Str. Fântânei 100. —

Abonamentul foii „Libertatea“, cu adăosul ei literar. Foaia interesantă la un loc,
este: lei 6 pe an, lei 3 pe 1/2 an.

Toate cererile de abonament, schimbările de adrese, reclamații asupra numerilor neprimite, plata abonamentelor se vor face la Administrația revistei: Craiova, Tipografia „Ramuri”, Str. Liceului No. 5.

ABONAMENTUL :

1 an — 10 lei

6 luni — 5 lei